

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
КАФЕДРА ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ

**ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ І ПРАКТИКА ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ Й
АНАЛІЗУ ВИРОБНИЧО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ
АГРОБІЗНЕСУ ТА СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ: НОВІ РЕАЛІЇ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФІЯ

Херсон – 2020

УДК 336.221:338.43

О-16

*Рекомендовано до друку Вченою радою ДВНЗ
«Херсонський державний аграрний університет»
(протокол №8 від 28 травня 2020 р.)*

Рецензенти:

- Крюкова Ірина
Олександрівна** - доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри обліку і оподаткування, Одеський державний аграрний університет
- Маренич Тетяна
Григорівна** - доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку та аудиту Харківського національного технічного університету сільського господарства ім. П. Василенка
- Плаксієнко
Валерій Якович** - доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри бухгалтерського обліку Полтавської державної аграрної академії

О-16 Теорія, методологія і практика обліку, оподаткування й аналізу виробничо-економічної діяльності суб'єктів агробізнесу та сільських територій: нові реалії та перспективи в умовах інтеграційних процесів: [колективна монографія] / за заг. ред. Мармуль Л. О. — Херсон: Айлант, 2020. — 332 с.

У колективній монографії розглядаються теоретичні та практичні основи сучасних технологій та майбутнє обліку і оподаткування діяльності підприємств різних галузей економіки в умовах євроінтеграційних процесів, проаналізовано проблемні аспекти та перспективи розвитку контрольно-аудиторської діяльності, досліджено основні тенденції модернізації економіки і стимулювання економічної активності суб'єктів агробізнесу та сільських територій в контексті адаптації до світового розвитку.

Видання передбачене для науковців і практиків у сфері бухгалтерського обліку і оподаткування, контрольно-аудиторської діяльності, агробізнесу, керівників і фахівців підприємств, здобувачів закладів вищої освіти.

УДК 336.221:338.43

ISBN 978-966-630-261-1

© Мармуль Л. О., 2020

ПЕРЕДМОВА (Ю.Є. Кирилов, д.е.н., професор, ректор, Л.О. Мармуль, д.е.н., професор кафедри обліку і оподаткування, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....		6
РОЗДІЛ 1 СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА МАЙБУТНЄ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ РІЗНИХ ГАЛУЗЕЙ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ.....		7
1.1	Способи та методи податкового контролю як інструменти виявлення податкових правопорушень (Пристемський О.С. д.е.н., професор, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....	7
1.2	Теоретичні і практичні аспекти оподаткування сільськогосподарських підприємств (Новак Н.П. д.е.н., доцент, Богатчук О.П. здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....	24
1.3	Розвиток підходів до формування консолідованої звітності (Саун А.Ж. к.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....	36
1.4	Теорія і практика обліку розрахунків за виплатами працівникам (Скрипник С.В. к.е.н., доцент, Зотова І.В. здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна.....	48
1.5	Особливості обліку запасів підприємства на основі вітчизняних та міжнародних стандартів (Пристемський О.С. д.е.н., професор, Супрун Я.С. здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).	66
РОЗДІЛ 2 ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КОНТРОЛЬНО-АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....		80
2.1	Обліково-аналітичні процедури аудиту оборотних активів малих підприємств (Мармуль Л. О. д.е.н., професор, Стеценко І.І. здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....	80
2.2	Комерційна розвідка на підприємстві: поняття, суть, вимоги до персоналу (Перезовова І.В. д.е.н., професор, Максименко Т.О. аспірант кафедри підприємництва та маркетингу, Мізерак А.Б. магістр з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, Душутін А. П., м. Івано-Франківськ, Україна).....	95

2.3	Сучасні теоретичні та методологічні аспекти аудиту (Рагуліна І.І. к.е.н., доцент, Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва, Рагуліна М.М. перекладач, бюро перекладів «Еталон», м. Харків, Україна).....	113
2.4	Організація внутрішньогосподарського контролю розрахунково-касових операцій (Коваль С.В. к.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....	133
2.5	Теоретичні та організаційні основи податкового контролю в Україні (Круковська О.В. к.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....	148
2.6	Порядок здійснення державного нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю: новації та зміни (Шепель І.В. к.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....	162
РОЗДІЛ 3 МОДЕРНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ І СТИМУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ АКТИВНОСТІ СУБ'ЄКТІВ АГРОБІЗНЕСУ ТА СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В КОНТЕКСТІ АДАПТАЦІЇ ДО СВІТОВОГО РОЗВИТКУ		177
3.1	Інструменти управління соціально-економічною безпекою агропідприємств (Антошкіна Л.І. д.е.н., професор, Антошкін В.К. д.е.н., доцент, Рунчева Н.В. д.е.н., професор, Бердянський університет менеджменту і бізнесу м. Бердянськ, Україна).....	177
3.2	Підвищення економічної ефективності підприємств в умовах євроінтеграційних процесів (Мохненко А.С. д.е.н., професор, Херсонський державний університет, м. Херсон, Україна).....	187
3.3	Методичні засади економічної оцінки конкурентоспроможності галузей тваринництва (Пилипенко К. д.е.н, доцент, Полтавська державна аграрна академія. Полтава, Україна).....	201
3.4	Вплив інвестиційного клімату на формування фінансових та інвестиційних потоків аграрних підприємств (Боровік Л.В. д.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....	213
3.5	Економіко-географічний аналіз динаміки розвитку сільського господарства херсонської області та його модернізація в умовах євроінтеграційних процесів (Бабушкіна Р. О. к. с.-г. н., доцент, Мельниченко С. Г. здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....	228
3.6	Гендерні аспекти сільського розвитку (Карташова О.Г. к.е.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», Губа М.І. к.е.н., доцент, Херсонський національний технічний університет, м. Херсон, Україна).....	242

3.7	Інвестиційна привабливість та методи її оцінки (Ковальов В.В. к.е.н., доцент, Федорчук О.М. к.е.н., доцент, Херсонський державний університет, м. Херсон, Україна).....	259
3.8	Однопродуктова модель оптимального розвитку агарного підприємства (Лобода О.М. к.тех.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....	271
3.9	Підвищення активності виробничо-економічної діяльності суб'єктів агробізнесу промислового виноградарства в умовах інтеграційних процесів (Минкіна Г.О. к.с.-г.н., доцент, Минкін М.В. к.с.-г.н., доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....	285
3.10	Концептуальні аспекти розвитку підприємництва в Україні (Рудік Н.М. к.с.-г.н., доцент ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....	299
3.11	Обґрунтування та економічний аналіз інноваційних технологій вирощування та глибокої переробки льону олійного подвійного призначення (Рудік О.Л. д.с.-г.н., доцент ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна).....	310

3.7 Інвестиційна привабливість та методи її оцінки

Нині інвестиції є домінуючим чинником економічного зростання будь якої країни та визначають ефективну діяльність соціально-економічної системи в цілому. Інвестиції дозволяють перейти на наступний етап розвитку. Приплив інвестицій відбувається тільки в інвестиційно привабливі країни, регіони, галузі та підприємства. У зв'язку з цим інвестиційна привабливість є одним з ключових питань сучасної економіки. Усі суб'єкти ринкових відносин зацікавлені в якісній оцінці інвестиційної привабливості. На сьогоднішній день існує велика кількість різних методик оцінки інвестиційної привабливості за різними критеріями, що розроблені для окремих рівнів економічної системи.

Для того щоб визначити максимальну ефективність прийняття інвестиційного рішення введено поняття «інвестиційна привабливість». Але не зважаючи на те, що велика кількість робіт вчених-економістів й економістів-практиків присвяченні цьому поняттю, уніфікованого підходу до трактування та методів оцінки не існує. Це пов'язано в першу чергу з тим, що кожен автор дає визначення виходячи з факторів які закладенні в процес оцінки інвестиційної привабливості.

Також більшість визначень зводиться до загальному розумінні інвестиційної привабливості як системи чи поєднання різних чинників чи факторів зовнішнього чи внутрішнього середовища без чіткої конкретизації та деталізації.

Так, на думку О.І. Дадія та В.Г. Горника, інвестиційна привабливість – це узагальнююча характеристика, яка відображає всі переваги та недоліки для інвестора в об'єкті інвестування [6].

О.В. Михайловська визначає інвестиційну привабливість як інтегральний показник, що об'єднує характеристику кожного виду галузі із сторони ефективності функціонування та рентабельності [18].

О.С. Ривак вважає, що інвестиційна привабливість відображає ринок капіталу, економічні важелі якого можуть приводити до поживлення

інвестиційних процесів в галузях [21].

О. В. Бражко характеризує інвестиційну привабливість в загальному сенсі та вважає, що - це інтегральна характеристика, достатня соціально-економічна, організаційно-правова, морально-психологічна і суспільно-політична зацікавленість суб'єкта інвестиційної діяльності вкладати свої кошти у той або інший об'єкт [4, с. 18].

В.М. Хобта розглядає інвестиційну привабливість "як об'єкт інвестування який є важливим показником, під яким слід розуміти його інтегральну характеристику з точки зору наявного стану, можливостей розвитку, обсягів і перспектив отримання і розподілу прибутку, ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості підприємства, ділової активності та рентабельності. Вона поєднує у собі дані про ступінь очікуваної доходності, ризикованості та ліквідності потенційного капіталовкладення" [23, с. 322].

А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк вважають, що інвестиційна привабливість, це узагальнена характеристика переваг і недоліків інвестування окремих об'єктів чи напрямів із погляду інвестора [11, с. 392].

Т.І. Костюк розглядає інвестиційну привабливість як складне економічне поняття, яке має системний характер, що виявляється в комплексі правил та умов вкладання інвестиційних ресурсів у той чи інший об'єкт у визначений час [14, с. 50].

Г.П. Лайко розуміє під інвестиційною привабливістю об'єктів господарювання як сукупність виробничо-фінансових кількісних і якісних умов та критеріїв, які характеризують їхні потенційні можливості та економічні переваги порівняно з іншими об'єктами інвестування [15, с. 42].

У своїх працях П.Т. Саблук, М.І. Кісіль, М.Ю. Коденська стверджують, що інвестиційна привабливість визначається інтегральною сукупністю критеріїв дієвості умов інвестування, які забезпечують особистий інтерес інвесторів до вкладення капіталу з метою його примноження або отримання соціального ефекту [12, с. 8].

О.А. Сталінська розглядає інвестиційну привабливість як інтегральний

показник, який об'єднує комплекс формалізованих і неформалізованих критеріїв, що характеризують доцільність вкладення капіталу в досліджуваний потенційний об'єкт інвестування [22, с. 68].

В нормативно-правових документах інвестиційна привабливість підприємства розглядається як - рівень задоволення фінансових, виробничих, організаційних та інших вимог чи інтересів інвестора щодо конкретного підприємства, яке може визначатися чи оцінюватися значеннями відповідних показників, у тому числі інтегральної оцінки [17].

Узагальнюючи трактування «інвестиційна привабливість» можливо стверджувати, що вони мають певні спільні риси:

- інвестиційна привабливість характеризує об'єкт інвестування;
- інвестиційна привабливість розраховується кожним інвестором окремо та визначає позитивні та негативні сторони процесу інвестування.

Але інвестиційна привабливість та доцільність здійснення інвестування повинна розглядатися не лише виходячи з характеристик об'єкта інвестування, але враховувати інші фактори які впливають на приток інвестицій.

Тому інвестиційну привабливість слід розглядати комплексно та на різних рівнях її прояву, таких як:

- мегарівень – інвестиційна привабливість країни;
- макрорівень – інвестиційна привабливість регіону;
- мезорівень - рівень інвестиційної привабливості галузі;
- мікрорівень – інвестиційна привабливість суб'єкта господарювання чи проекту.

Систематизація методичних підходів оцінки інвестиційної привабливості дала можливість виділити три основні підходи до її оцінки: експертний, статистичний та рейтинговий [19, с. 119].

Метод експертних оцінок полягає в експертній оцінці різноманітних показників розвитку: експерт з власних міркувань і власного досвіду обирає найбільш важливі показники, аналізує їх динаміку розвитку та формує висновки стосовно інвестиційного клімату. Слід зазначити, що до цього методу

найчастіше звертаються іноземні інвестори. Перевагою використання експертного підходу є можливість адаптації показників і факторів, що вивчаються для потреб конкретних інвесторів або поглиблений аналіз привабливості певних галузей. Водночас до суттєвих недоліків використання методу експертних оцінок слід віднести суб'єктивність оцінки та залежність висновків від позицій експерта [19, с. 119].

Статистичний підхід базується на аналізі фактичних статистичних даних надходження інвестицій і ґрунтується на припущенні, що високий рівень визначених показників свідчить про високу інвестиційну привабливість. Цей метод носить формалізований характер і базується на конкретних соціально-економічних показниках [10].

Рейтинговий підхід включає два різновиди – рейтинговий-аналітичний підхід та рейтинговий підхід на основі опитувань. Рейтинговий-аналітичний метод полягає в аналізі різних аспектів розвитку галузей економіки, формуванні на їхній основі аналітичних показників, подальшого їх групування та консолідації і формуванні інтегрального показника, за яким будується рейтинг по країні. Рейтинговий підхід на основі опитувань, як зрозуміло з його назви, базується на опитуванні суб'єктів економічної діяльності або експертів, в процесі якого визначають ступінь та напрям впливу тих чи інших факторів.

Дані опитування групуються і на основі інтегрального показника будується загальний рейтинг регіону. Ця методика впроваджена у практику провідних світових консалтингових та аналітичних агенцій [10].

Для оцінювання інвестиційної привабливості також застосовуються такі методи:

- бальний метод полягає у кількісному співставленні основних характеристик інвестиційної привабливості для окремих галузей промисловості та розрахунку результуючого показника, який враховує величини всіх складових і виступає критерієм для ранжування галузей за їх привабливістю для інвестицій;

- універсальний метод охоплює максимальну кількість економічних

характеристик та показників, та ігнорує людський фактор. Недоліками цього методу є також його адаптованість здебільшого до економічно розвинених країн; відсутність чіткого розподілу між можливостями потенційних інвесторів та їх ризиками від вкладання інвестицій;

- порівняльний метод акцентується увага на темпах та перспективах реформ. Ефективний при наявності детальної інформації про об'єкти інвестування, але метод не використовує інтегральні показники, що не дозволяє його застосовувати під час оцінювання інвестиційної привабливості для окремих галузей економіки.

Розрізняють абсолютну інвестиційну привабливість і порівняльну інвестиційну привабливість регіону, галузі (останнє припускає зіставлення з показниками інвестиційної привабливості інших регіонів, галузей).

Інвестиційна привабливість країни формується крупними консалтинговими компаніями або спеціалізованими державними установами. При визначенні інвестиційної привабливості основна увага приділяється ролі підприємства щодо збереження та економічного розвитку потенціалу країни, забезпечення технологічної та економічної безпеки країни, досягнення пріоритетів світового науково-технологічного розвитку і т.д.

Оцінка інвестиційної привабливості підприємства на рівні регіону проводиться територіальними органами державної влади і, відповідно, її критеріями виступають: місце підприємства на регіональному ринку, вплив на соціально-економічний розвиток регіону, відношення територіальних органів державної влади до досліджуваного об'єкту і т.д. Така оцінка дозволяє формувати ефективну регіональну інвестиційну політику [2, с. 71]. Інвесторами, як правило, виступають регіональні органи державної влади або крупні фінансово-кредитні компанії, які привертають інвесторів через гарантії з боку держави.

Інвестиційна привабливість підприємств на рівні галузі визначається зважаючи на необхідність відділення галузевих підприємств, здатних самостійно здійснювати відтворювальний процес, від підприємств, що

вимагають дотацій з боку держави або пільгового кредитування процесів оновлення виробництва. Дана характеристика дозволяє будувати інвестиційну стратегію розвитку галузі.

Кожному об'єкту інвестиційного ринку притаманна власна інвестиційна привабливість. Інвестиційна привабливість підприємства, окрім власного потенціалу, формується під впливом галузі, регіону і країни. У свою чергу, сукупність підприємств утворює галузь, яка впливає на інвестиційну привабливість цілого регіону, а із привабливості регіонів формується привабливість країни.

Як стверджує О.С. Ривак, інвестиційну привабливість відображає ринок капіталу, економічні важелі якого можуть приводити до пожвавлення інвестиційних процесів в галузях. У зв'язку з цим автор наголошує, що галузі національного господарства поділяються на дві групи:

- перша група – це ті, які виробляють матеріальні блага безпосередньо у речовій формі (промисловість, будівництво, сільське господарство, торгівля та громадське харчування, видобувні галузі та інші);

- друга група – це галузі, які надають послуги. У процесі виробництва послуг діяльність людини задовольняє потреби суспільства [21].

Для оцінки стану інвестиційної привабливості та її прогнозування використовують наступні принципи:

- рівень перспективного розвитку, рентабельність діяльності підприємств окремих галузей та їх динаміка;

- інвестиційний клімат в галузі та рівень інвестиційного ризику [18].

Так оцінку інвестиційної привабливості слід здійснювати на мегарівені, макрорівені, мезорівені, мікрорівені.

Для оцінки інвестиційної привабливості країни ЮНКТАД (організація з досліджень зарубіжного інвестування) пропонує використати два показники, які характеризують позиції різних країн на світовому ринку інвестицій [7, с. 119]:

1. Індекс фактичного становища по ввезенню інвестицій (ІФС) - розраховується як співвідношення частки країни - реципієнта в обсягах світових іноземних інвестицій до її частки у світовому ВВП.

2. Індекс потенціалу по ввезенню інвестицій (ІП), - розраховується на основі середнього арифметичного значення наступних показників:

- темпу росту ВВП; ВВП на душу населення;
- частки експорту у ВВП;
- кількості телефонних ліній на 1000 жителів;
- комерційне енерговикористання на душу населення;
- частки витрат на науково-дослідні та експериментально-конструкторські розробки у ВВП;
- частки студентів вузів у загальній чисельності вузів;
- політичного і комерційного ризику країни [16, с. 22–26].

Оцінку інвестиційної привабливості країни на основі глобальних індексів економічної свободи у процесі виробництва, споживання товарі та послуг пропонує Heritage Foundation/Wall Street Journal, ця оцінка базується на 50 показниках [25, с. 9]. На основі 10 груп показників пропонує оцінювати інвестиційну привабливість Economic Intelligence Union, до них відносять: політичне середовище, макроекономічне середовище, ринкові можливості, політику вільної конкуренції, політику відносно іноземних інвестицій, міжнародну торгівлю і валютний контроль, податки, фінанси, ринок праці та інфраструктури [26, с. 48].

І.А. Бланк пропонує оцінювати інвестиційну привабливість галузі інтегральним показником при прийнятті інвестиційного рішення, який розраховується шляхом підсумовування добутків рангового значення кожного синтетичного показника на його значимість (у відсотках) [3, с. 86]. Центральний економіко-математичний інститут (ЦЕМІ) розробив методику оцінки інвестиційної привабливості галузі, яка ґрунтується на показниках прибутковості активів, що використовуються, розвитку галузі, її важливості для потреб економіки країни [19, с. 128–129].

Світовий банк в свою чергу при оцінці інвестиційної привабливості регіону рекомендує використовувати наступні показники: розмір валового регіонального продукту та основних фондів на душу населення, характеристику природних та людських ресурсів [1, с. 12].

С. А. Гуткевич запропонувала для оцінки інвестиційної привабливості регіонів використовувати п'ять груп показників:

- оцінки економічного розвитку регіону;
- оцінки рівня розвитку інвестиційної інфраструктури;
- оцінки демографічної характеристики регіону;
- оцінки рівня розвитку ринкових відносин та інфраструктури;
- оцінка інвестиційного ризику [8, с.44].

Для оцінки інвестиційної привабливості регіонів О. В. Сталінська пропонує використати матричний метод та наступні показники [22, с. 68–69]:

- зростання виробництва;
- освоєння інвестицій;
- чисельність населення;
- експорт;
- рівень заробітної плати;
- фінансові результати;
- кредиторська заборгованість; заборгованість в оплаті праці.

По кожному показнику пропонується розрахувати конкретні, мінімальні, максимальні, нормовані та еталонні значення. При порівнянні цих значень показників визначається рівень інвестиційної привабливості регіону відносно інших регіонів.

Для оцінки інвестиційної привабливості господарюючих суб'єктів важливо визначити їх потенційні та конкурентоспроможні переваги, які цікавлять інвесторів.

Ю. Б. Іванов зробив узагальнення методів визначення інвестиційної привабливості підприємств та поділив їх на групи [13, с. 47–48]:

- методи, що засновані на аналізі порівняльних переваг;
- методи, що базуються на теорії рівноваги підприємства та галузі;
- методи, побудовані на основі теорії ефективної конкуренції;
- методи, засновані на теорії якості продукції;
- матричні методи оцінки конкурентоспроможності;
- інтегральний метод.

Зазначені методи не позбавлені недоліків, зокрема недостатнє врахування динаміки економічних та інвестиційних процесів, неможливе узагальнення великої кількості показників, обчислених на різній методичній базі, недостатнє врахування важливих для інвесторів аспектів.

Агентство з питань запобігання банкрутства підприємств і організацій запропонувало методику обчислення інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств і організацій, в якій враховується майновий стан підприємства, його платоспроможність, ліквідність активів, прибутковість, ділова та ринкова активність [19, с. 132].

Для характеристики інвестиційної привабливості аграрних підприємств А. О. Шепіцен пропонує застосувати показники: "продуктивність сільськогосподарських угідь, чисельність працівників, зайнятих у сільському господарстві, фондоозброєність, фондозабезпеченість, енергоозброєність, енергозабезпеченість, продуктивність праці, рівень виробництва валової продукції сільського господарства, рівень прибутковості виробництва і реалізації продукції" [24, с. 68].

Найбільше методичних розробок створено для оцінки привабливості інвестиційних проектів. За даними С. Онікієнко, у Великобританії дослідження прикладних методів оцінки інвестиційної привабливості проектів проводились упродовж 20 років по 150 компаніях [20, с. 49]. За наслідками обстеження з'ясована така поширеність різних методів, зокрема: "Період окупності (PP)" – 81%; "Дисконтовані грошові потоки (NRV)" – 75%; "Внутрішня норма дохідності (IRR)" – 57%; "Недисконтована норма прибутку (ARR)" – 55%; "Чиста теперішня вартість (NPV)" – 46%. На наш погляд, ці методи мають

більше значення для оцінки привабливості конкретних інвестиційних проектів або для обґрунтування конкретних (локальних) інвестиційних рішень.

О.Бугрова у своїх дослідженнях концентрує увагу на трьох методах, прийнятних для оцінки ефективності інвестиційних проектів, зокрема: методі очікуваної чистої нинішньої вартості (ENPV), аналізі чутливості (SA), методі ризик-приспосованого коефіцієнта дисконтування (RADR) [5, с. 29–30]. Однак ці методи є більш прийнятними для оцінки ризикованості інвестиційних рішень.

Л. І. Губанова узагальнює декілька основних методів при виборі інвестиційних проектів:

- метод середньої ставки доходу;
- метод визначення періоду окупності;
- метод чистої теперішньої вартості;
- метод індексу прибутковості;
- метод внутрішньої ставки доходу [9, с. 126].

Ці методи мають власні переваги і недоліки і не завжди адекватно відображають інтереси інвесторів щодо повноти оцінки інвестиційної привабливості. Аналіз підходів до оцінки інвестиційної привабливості для різних рівнів економічної системи показав, що велика кількість вказаних методів специфічні та не враховують у повному обсязі особливості інвестиційної привабливості різних рівнів економічної системи. Також проаналізовані методичні розробки мало узгодженні між собою та мають різну методологічну базу, що унеможлиблює їх синергетичне використання для побудови якісних комплексних моделей відбору об'єктів для інвестування та оцінки інвестиційної привабливості.

Список використаних джерел:

1. Алымов А.Н., Емченко В.Н. Конкурентоспособность национальной экономики. К., 2001. 59 с. – Препр. / НАН Украины. Ин-т экономики; 2001.
2. Біляк Н. І. Визначення інвестиційної привабливості галузей сільського господарства Карпатського регіону. *Економіка АПК*. 2005. № 9. С. 67 - 72.
3. Бланк И.А. Финансовый менеджмент. К.: МП "ИТЕМ ЛТД", "Юнайтед

Лондон Трейд Лимитед", 1995. 448 с.

4. Бражко О.В. Особливості формування оцінки інвестиційної привабливості економіки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2009. № 12. С. 16 - 20.

5. Бугрова О. Методологічні оцінки ризику при прийнятті інвестиційних рішень. *Економіка України*. 2003. №10. С. 29-33.

6. Горник В.Г., Дацій Н.В. Інвестиційно-інноваційний розвиток промисловості : монографія. К. : Вид-во НАДУ, 2005. 200 с.

7. Гайдуцький А.П. Оцінка інвестиційної привабливості економіки. *Економіка і прогнозування*. 2004. Вип. 3. С. 119-128.

8. Гуткевич С.А. Инвестиционная привлекательность аграрного сектора экономики. К.: Изд-во Европ. ун-та, 2003. 251 с.

9. Губанова Л.І. Оцінка інвестиційних проектів. *Фінанси України*. 2001. №10. С. 126–131.

10. Дяченко М.І., Саковська О.М. Формування інвестиційного клімату та інвестиційна привабливість регіону. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики: всеукраїнський науково-виробничий журнал / Вінницький нац. аграрний ун-т*. Вінниця, 2016. № 4(8). С. 15-24.

11. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Партин Г.О. Інвестиційний словник: Навч. посібник. Львів: „Бескид Біт”, 2005. 512 с.

12. Саблук П.Т., Кісіль М.І., Коденська М.Ю. та ін. Інвестиційна привабливість аграрно-промислового виробництва регіонів України / за ред. М.І. Кісіля, М.Ю. Коденської. К.: ННЦ ІАЕ, 2005. 478 с.

13. Иванов Ю.Б. Конкурентоспособность предприятия в условиях формирования рыночной экономики. Харьков: ХГЭУ, 1997. 246 с.

14. Костюк Т.І. Інвестиційна привабливість економіки України: реалії та перспективи. *Вісник Донецького інституту соціальної освіти*: у 3-х т. 2005. Т. I. № 1. С. 48–58.

15. Лайко Г.П. Формування інвестиційної привабливості підприємств АПК. К. : ННЦ ІАЕ, 2005. 200 с.

16. Лучко М. Прямые иностранные инвестиции: движение и значение. *Экономист*. 2002. № 3. С. 22–32.

17. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій» затверджена наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій N 22 від 23.02.98 / Верхов. Рада України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0214-98> (дата звернення 21.03.2020)

18. Михайловська О.В. Сучасний стан інвестиційної привабливості України. *Збірник наукових праць Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. Економіка/4. Інвестиційна діяльність і фондові ринки*. URL: http://www.rusnauka.com/14_npirt_2010/economics/66417.doc (дата звернення: 21.03.2020)

19. Носова О. В. Оцінка інвестиційної привабливості України: основні підходи. *Економіка і прогнозування*. 2003. № 3. С.119-137.

20. Онікієнко С. Облікові методи оцінки інвестиційної привабливості. *Вісник Нацбанку України*. 2001. № 7. С. 49–51.

21. Ривак О.С. Інвестиційна діяльність в Україні. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. Вип. 20.13. С. 228-241. URL: https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2010/20_13/228_Ryw.pdf (дата звернення: 21.03.2020)

22. Сталинская Е. Оценка инвестиционной привлекательности регионов Украины. *Экономист*. 2003. № 9. С. 68–72.

23. Хобта В.М. Управління інвестиціями: навч. посіб. Донецьк: ДонНТУ, 2006. 394 с.

24. Шепіцен А.О. Оцінка конкурентоспроможності аграрного підприємства. *Фінанси України*. 2003. № 8. С. 66-73.

25. Index of economic freedom in 1999. Washington D.C./ed. K.R.Holmes, Johnson. The Heritage Foundation. *The Wall Street Journal*. Washington D.C.: New York. 1999. P.9.

26. New scoreboard of Economic Intelligence Union ranks business climate across the world. *Transition Newsletter* 2001. Vol.12. № 3. P. 47–48.